

РОЗВИТОК МОВНОЇ ШКОЛИ ЯК СКЛАДОВОЇ РЕГІОНІВ, ЩО НАВЧАЮТЬСЯ

Кирил Котун

к. п. н., голова правління ГО «Культурно-просвітня ініціатива»,
директор Мовної школи для дорослих ІПООД НАПН України

Європейська асоціація освіти дорослих у Маніфесті «Про навчання дорослих у XXI столітті» пропонує створити Європу, що навчається: Європу, що здатна зустріти майбутнє позитивно та з усіма необхідними навичками, знання й компетентностями. У свою чергу, використовуючи зарубіжний досвід при реформуванні системи освіти дорослих в Україні ми повинні створювати та розширювати межі регіонів, що навчаються. Оскільки орієнтація нової парадигми освіти дорослих спрямовується на неперервність освітньої діяльності у контексті визнаних на міжнародному рівні концепцій «освіти упродовж життя», «суспільства, що навчається» та «регіонів, що навчаються». Відродження неформальних закладів освіти дозволить формальній та неформальній навчальній діяльності діяти так, щоб задовольняти різні соціальні, культурні, економічні, моральні, громадянські потреби людини та суспільства та покладати крайні форми централізації в управлінні системою освіти дорослих, адміністративною свободою у процесі ухвалення рішень на місцевому та регіональному рівнях. Широке використання дистанційних форм навчання з активним зверненням до сучасних інформаційних технологій, бо саме сьогодні дистанційне навчання є найбільш оптимальною формою навчання дорослих, яке дозволяє реалізувати концепцію неперервної освіти дорослих, суспільства, що навчається та регіонів, що навчаються.

Освіта дорослих забезпечує для особи навички та навчальний досвід, що мають ряд переваг та слугують різним цілям: від курсів вільний час до професійної підготовки, від сімейного навчання до охорони здоров'я, від базових навичок до вивчення іноземних мов. Саме тому, урахувавши роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, з метою сприяння її вивченню для розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, що відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору, Президент України Петро Порошенко постановив оголосити 2016 рік Роком англійської мови в Україні. Розробка і затвердження комплексу заходів на 2016 та наступні роки, повинні забезпечити активізацію вивчення громадянами англійської мови з метою створення для них можливостей її використання у сферах освіти, науки, культури, економіки та ін. (Указ Президента України № 641/2015).

Саме тому за ініціативи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України спільно з Громадською спілкою «Українська асоціація освіти дорослих та Громадською організацією «Культурно-освітня ініціатива» відкрито Мовну школу для дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, яка запропонувала для науковців та науково-педагогічних працівників безкоштовний курс вивчення та удосконалення англійської мови протягом трьох місяців.

Наша мета полягала у тому, щоб допомогти науковцям отримати якісні знання з англійської мови та грамотно володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; пройти курс підвищення кваліфікації; підготуватись до здачі іспитів з англійської мови; правильно висвітлювати англійською мовою результати своїх наукових досліджень; писати та оформлювати статі, анотації, реферати англійською мовою; вміти вести ділове

листування; робити огляди зарубіжної наукової літератури; спілкуватися англійською мовою в реальних життєвих ситуаціях та використовувати її в побутовій сфері; реалізувати комунікативні наміри в усній формі (встановлення професійних контактів, писати подяки, вибачення, відмови, згоди/незгоди та ін.); ознайомитись із соціокультурними особливостями країни мовою якої вивчається; вміти правильно перекладати тексти фахового спрямування; брати участь у загальнокультурних бесідах і діалогах для досягнення порозуміння зі співрозмовником.

Реалізували поставлену мету кваліфіковані спеціалісти в галузі мовної освіти, на волонтерських засадах, наукові співробітники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (К. Котун, Н. Авшенюк, О. Василенко, О. Шкіренко, С. Бабушко, Я. Пилинський, Ю. Кобиюк, М. Марушинець), які погодилися поділитись набулим досвідом якісного навчання та методики викладання англійської мови. Директором Мовної школи для дорослих (на громадських засадах) призначено старшого наукового співробітника відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих ІПООД НАПН України, кандидата педагогічних наук К. Котуна.

Наукові співробітники п'яти наукових установ НАПН України, а саме: Інституту проблем виховання НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, Інституту інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського НАПН України та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України взяли участь у проходженні безкоштовного курсу з вивчення англійської мови.

Вступна кампанія та відбір учасників передбачав декілька етапів. На першому етапі було проведено анонімне анкетування серед усіх потенційних учасників відповідних наукових установ для визначення рівня зацікавленості у нагальній потребі вивчення англійської мови. Результат опитування пригломшив, із 250 наукових співробітників, анкетованих установ, майже 133 виявили неабияке бажання опанувати або удосконалити англійську мову з метою загального розвитку, поїздки за кордон, наукової діяльності в межах України, для обміну міжнародним досвідом чи навчанням за кордоном.

Другий етап передбачав створення експериментальної групи із 55 відчайдушних науковців, які протягом 3 місяців відвідували безкоштовний курс вивчення англійської мови. На третьому етапі вступної кампанії проведено вступне тестування для визначення рівня володіння англійською мовою відповідно глобальної шкали, розробленої Асоціацією Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe). Вступний тест передбачав завдання з граматики, вокабуляра та читання, також кожен учасник заповнював особові відомості. Вступний тест передбачав 8 завдань, кожне з яких оцінювалося визначеними балами. Загальна оцінка складала 90 балів, що передбачало розподіл за відповідними рівнями: 0-25 – Beginner; 26-45 – Elementary; 46-75 – Pre-Intermediate; 76-90 – Intermediate.

За результатами вступного тестування 26 учасників знаходились на рівні Beginner (тобто, деякі завдання тестування виконані на інтуїтивному рівні) 14 з яких, взагалі ніколи не вивчали англійської мови; також 14 опинились на рівні

Elementary, тобто знання певних базових основ англійської мови початкової школи; 13 – Pre-Intermediate, нижче середнього рівня володіння англійської мови; і тільки 2 учасників виявилось на рівні Intermediate (середній рівень володіння англійської мови (за глобальною шкалою CEFR (Common European Framework of Reference), це рівень Basic User – A1, A2 (далі, Independent user B1 – B2 та Proficient User C1 – C2).

Четвертий етап, власне, початок інтенсивного навчання, старт якого відбувся 10 березня 2016 року і тривав до 31 травня 2016 року.

Заняття проводилися 2 рази на тиждень протягом 3 місяців. Для якісного викладання англійської мови старшим науковим співробітником відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України кандидатом педагогічних наук, доцентом Оленою Василенко спільно із завідувачем кафедри іноземної мови Інституту туризму Федерації професійних спілок України доктором педагогічних наук, доцентом Світлоною Бабушко, розроблено програму навчання, що передбачала 48 годинний курс англійської мови для наукових та науково-педагогічних працівників. Також, науковими співробітниками Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Оленою Василенко та молодшим науковим співробітником відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих ІПООД НАПН України Юлією Кобюк розроблено та впроваджено у навчальний процес спеціальний англо-український та україно-англійський розмовник, що включав різні слова, словосполучення та сталі вирази для спілкування англійською мовою на будь-яку тематику (в аеропорту, на конференції, у ресторані, слова для ділового листування та ін.). Також викладачем Мовної школи для дорослих Оленою Василенко розроблено авторську навчальну програму для закладів неформальної освіти «Англійська мова для спілкування» (базовий курс).

На офіційному сайті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України www.ipood.com.ua та на офіційному сайті Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих» www.uaod.org.ua створена сторінка Мовної школи для дорослих, де потенційні учасники завжди могли знайти корисну інформацію про викладацький колектив Мовної школи, чітко визначений розклад занять з вказаними аудиторіями, оприлюднений список учасників Мовної школи з відповідними групами, результати вступного тестування з визначеними рівнями володіння англійської мови та відповідного викладача кожної групи. Для участі у трьохмісячній підготовці у вивченні чи вдосконаленні англійської мови Мовною школою для дорослих було набрано 7 навчальних груп.

Кожен викладач мовної школи підбирав ті навчальні матеріали, які б змогли ефективно допомогти опанувати англійську мову науковим та науково-педагогічним працівникам. Серед великого різноманіття зарубіжних навчальних матеріалів, на вище згаданих сайтах викладені для завантаження найпопулярніші та авторитетніші закордонні видання з вивчення курсу англійської мови на різних рівнях від beginner

до advance, які перевірені часом та практичним застосуванням: «Headway», «FACE2FACE», «UpStream», «STRAIGHTFORWARD», «New Opportunities», «NEW Cutting Edge», серія британських посібників «New English File», «English grammar in use Raymond Murphy», комплекс навчальних матеріалів від «COLLINS» the world's largest database for language study».

За період існування Мовної школи для дорослих зросла кількість відвідин офіційного сайту ІПООД НАПН України, якщо у лютому 2016 кількість переглядів сайту, було 2000, то у березні, після старту безкоштовних курсів англійської мови та поширенні цієї інформації у Facebook, цифра зросла до 9500 тисяч переглядів (дані взято з лічильника відвідин сайту ІПООД НАПН України за період з березня по травень включно).

Одним із завершальних етапів безкоштовного трьохмісячного курсу англійської для наукових та науково-педагогічних працівників стало отримання спеціально розроблених сертифікатів участі у 48-годинному курсі вивчення англійської мови та проведенні семінару «Кембриджські екзамени – вимога сучасності. Як отримати міжнародний сертифікат рівня B2?». Семінар проводила Маноха Оксана Вікторівна, директор Екзаменаційного центру Оксфорд Клас у місті Києві.

Під час семінару Оксана Вікторівна надала вичерпну й достовірну інформацію про особливості складання екзаменів Cambridge English з англійської мови від рівня A2 до C2; англійської мови бізнес спрямування, а також англійської мови для викладачів в системі авторизованого Екзаменаційного центру Оксфорд Клас.

Також, директор Екзаменаційного центру Оксфорд Клас, зауважила, що FCE (Cambridge English First) – перший серйозний іспит, який підтверджує рівень володіння англійською мовою B2 за загальноєвропейською шкалою рівнів (CEFR). Сертифікат FCE засвідчує, що людина має достатньо мовних навиків для того, щоб жити та вчитись у англійській країні. Здобуття такого сертифікату надає можливість вільно розмовляти та висловлювати свою думку; читати новини; зрозуміло писати та аргументувати своє бачення; пояснювати переваги та недоліки різних точок зору; писати листи, звіти, грамотно складати документи та інші тексти. Структура такого іспиту включає: читання та використання англійської мови (Use of English) – 75 хвилин; письмо – 80 хвилин; аудіювання – 40 хвилин; розмовна частина – 14 хвилин.

Оксана Маноха наголосила, що здобуття сертифікату FCE потрібно в першу чергу тим, хто планує отримати вчене звання професора, доцента та старшого дослідника (постановою КМУ від 19 серпня 2015 року № 656 Про порядок затвердження рішень про присвоєння вчених звань визначено, що обов'язковою вимогою для присвоєння вчених звань є наявність «сертифіката відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти на рівні не нижче B2»); для тих, хто планує навчання за кордоном; для тих, хто хоче підвищити свої шанси при працевлаштуванні як в Україні так і за кордоном; для випускників шкіл, при небажанні складати ДПА, оскільки в листі Міністерства освіти і науки України зазначено, що успішне складання FCE та PET зараховується як 12 балів з англійської мови.

Які майбутні перспективи нас очікують? Мовна школа для дорослих планує розвивати свою подальшу роботу, оскільки з вересня 2016 року планується повномасштабне розширення Мовної школи для дорослих, для надання можливості всім бажаючим вивчати та удосконалювати не тільки англійську мову, а й ряд інших іноземних мов. У наших планах передбачається вивчення та вдосконалення іноземних мов дорослими не тільки в Києві на базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, але й в інших центрах освіти дорослих, у всіх регіонах, що навчаються і бажають перейти на сучасний та європейський вимір життя.